

ไอศกฤษีเรียกร้อง (บทตรา 303 – บทตรา 313)

บทตรา 4

มาตรา 303 สิทธิเรียกร้องนั้นท่านว่าจะพึงโอนกันได้ เว้นไว้แต่สภาพแห่งสิทธินั้นเองจะไม่เปิดช่องให้โอนกันได้

ความที่กล่าวมานี้ย่อมไม่ใช่บังคับ หากกรณีใดแสดงเจตนาเป็นอย่างอื่น การแสดงเจตนาเช่นว่านี้ ท่านห้ามมิให้ยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้บุคคลภายนอกผู้กระทำการโดยสุจริต

1. การโอนสิทธิเรียกร้องหมายถึง ข้อตกลงซึ่งเจ้านี้ยอมโอนสิทธิซึ่งตนมีอยู่เหนือลูกหนี้ให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่ง เรียกว่าผู้รับโอนเข้ามาเป็นเจ้านี้แทน

จากความหมายที่กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่ามีบุคคลผู้เกี่ยวข้องกับการโอนคือ เจ้านี้ที่เรียกว่าผู้โอน บุคคลภายนอกเรียกว่าผู้รับโอน และลูกหนี้สำหรับลูกหนี้โดยปกติจะไม่เกี่ยวข้องกับการโอน (นอกจากจะเข้ากรณีแบบพิธีการโอน ตามมาตรา 306)

สิทธิเรียกร้องเป็นทรัพย์สินและเป็นบุคคลสิทธิ ไม่ใช่ทรัพย์สิน ฉะนั้นโอนสิทธิติดตามซึ่งเป็นทรัพย์สิน คือโอนกรรมสิทธิ์ จึงไม่ใช่โอนสิทธิเรียกร้อง ไม่ต้องทำตามแบบมาตรา 306 (ฎีกาที่ 1504/2516) เช่นเดียวกันทรัพย์สินที่เป็นอุปกรณ์ของหนี้ประธาน เช่น จำนอง เมื่อโอนหนี้ประธาน หนี้จำนอง ซึ่งเป็นหนี้อุปกรณ์ก็โอนติดตามไปด้วยผลของกฎหมายตามมาตรา 305 โดยที่ไม่ต้องทำตามแบบในมาตรา 306

สิทธิเรียกร้องที่โอนกันนี้โดยมากจะเป็นสิทธิเรียกร้องในหนี้เงินกู้ หรือสิทธิเรียกร้องตามตั๋วเงิน ฯลฯ และอาจจะเป็นการโอนกันโดยทางซื้อขาย โอนยกให้กันโดยเสนหา หรือโอนตีใช้หนี้ก็ได้ ตัวอย่างที่ปรากฏมากที่สุดได้แก่การโอนขายสิทธิที่ยังไม่ถึงกำหนดชำระ โดยผู้โอนเกิดถอนเงินเอาไปใช้ในธุรกิจบางอย่าง แต่โดยเหตุที่หนี้ยังไม่ถึงกำหนดชำระ ฉะนั้นผู้โอนจึงยอมเสียเงินส่วนลค่าให้แก่ผู้รับโอนเพื่อความเสี่ยงภัยต่าง ๆ ที่จะเกิดภายหลัง เช่น ลูกหนี้ล้มละลาย เป็นต้น

2. การโอนสิทธิเรียกร้องมีลักษณะที่แตกต่างกับการรับช่วงสิทธิ กล่าวคือ การโอนสิทธิเรียกร้องเป็นเรื่องระหว่างเจ้าหนี้และบุคคลภายนอกซึ่งเป็นผู้รับโอนเท่านั้น ส่วนลูกหนี้ไม่ได้เกี่ยวข้องในการโอนด้วย (นอกจากจะเกี่ยวกับแบบพิธีตามมาตรา 306) แต่การรับช่วงสิทธิเป็นเรื่องที่คนสองคนเป็นเจ้าหนี้และลูกหนี้กันอยู่ แล้วมีบุคคลหนึ่งซึ่งเรียกว่าบุคคลภายนอกได้มาใช้หนี้ให้แก่เจ้าหนี้ และโดยผลของกฎหมาย คนที่ใช้นั้นก็ได้เข้าสวมตำแหน่งเป็นเจ้าหนี้แทนต่อไป

จากที่ได้กล่าวมานี้พอจะแยกลักษณะความแตกต่างระหว่างโอนสิทธิเรียกร้องและรับช่วงสิทธิได้ดังนี้

- (1) การโอนสิทธิเรียกร้องมีลักษณะการค้ำหากำไร เช่น โอนขายสิทธิที่ยังไม่ถึงกำหนดชำระโดยผู้รับโอนคิดส่วนลด

แต่การรับช่วงสิทธิหาใช่เป็นการค้ำหากำไรไม่ กล่าวคือ บุคคลภายนอกผู้มีส่วนได้เสียชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ไปเท่าใด ก็รับช่วงสิทธิไปเพียงเท่านั้น

- (2) การโอนสิทธิเรียกร้องนั้น เจ้าหนี้ผู้โอนจะโอนสิทธิให้แก่ใคร ๆ ก็ได้ ไม่จำเป็นที่จะต้องเป็นผู้มีส่วนได้เสียและการโอนอาจจะโอนดีใช้หนี้ หรือโอนโดยเสนหากก็ได้

แต่การรับช่วงสิทธิ บุคคลภายนอกที่เข้ามาชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้จะต้องเป็นผู้มีส่วนได้เสียตามกฎหมาย

- (3) การโอนสิทธิเรียกร้องเกิดขึ้นโดยข้อตกลงของสัญญาหรือนิติกรรม

แต่การรับช่วงสิทธิ เกิดขึ้นก็โดยอาศัยอำนาจบัญญัติของกฎหมายเท่านั้น

3. มีสิทธิเรียกร้องบางกรณีมีลักษณะคล้ายกับการโอนสิทธิเรียกร้อง แต่ไม่อยู่ในบังคับของการโอนสิทธิเรียกร้องเช่น

ก. สิทธิเรียกร้องที่มีการโอนโดยผลของกฎหมาย อันได้แก่

- (1) การรับช่วงสิทธิที่ได้กล่าวมาแล้ว
- (2) กรณีเจ้าหนี้หรือลูกหนี้ตาย สิทธิเรียกร้องก็ตกทอดไปยังทายาทไม่ว่าจะเป็นทายาทโดยธรรม หรือโดยพินัยกรรม ซึ่งไม่ได้อยู่ในหลักการของการโอนสิทธิเรียกร้อง

(3) มีกฎหมายพิเศษบัญญัติให้โอน เช่น การรถไฟแห่งประเทศไทย รับโอนกิจการและหนี้ของกรมรถไฟ โดยอาศัยอำนาจตาม พ.ร.บ.การรถไฟ ฉะนั้น การโอน จึงไม่ต้องบอกกล่าว ตามมาตรา 306 (ฎีกาที่ 638/2500)

(4) การให้เช่าอสังหาริมทรัพย์ ตามมาตรา 569 ผู้รับโอนกรรม- สิทธิทรัพย์สินที่ให้เช่า ต้องรับโอนไปทั้งสิทธิและหน้าที่ของผู้ให้เช่า (ฎีกาที่ 695/2508, 762/2508, 865/2515)

(5) ถ้าวัตถุอันมีประกันภัยไว้เปลี่ยนมือไปตามมาตรา 875 สิทธิ ตามสัญญาประกันภัยโอนตามไปด้วย

ข. การโอนสิทธิติดตามเอาทรัพย์สินคืน ตามมาตรา 1336

คดีที่ไต่ถามมาแล้ว กล่าวคือ สิทธิติดตามทรัพย์สินคืนเป็นทรัพย์สินหรือกรรมสิทธิ์ ฉะนั้น จึงไม่อยู่ในบังคับของการโอนสิทธิ เรียกร่อง คำพิพากษาฎีกาที่ 1504/2516 วินิจฉัยว่า เครื่องปรับอากาศของ ก. ไปอยู่ในความครอบครองของจำเลย การที่ ก. ได้โอน สิทธิที่จะเรียกร้องเครื่องปรับอากาศแก่โจทก์ มีผลเป็นการโอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินต่อกันโดยตรง มิใช่เป็นการโอนหนี้ โจทก์จึงมีสิทธิฟ้องเรียกร้องเอาเครื่องปรับอากาศดังกล่าวจากจำเลยได้ โดยไม่ต้องมีการบอกกล่าวแจ้งการโอน

ค. การแปลงหนี้ใหม่โดยเปลี่ยนตัวลูกหนี้

ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไม่ได้บัญญัติการโอนสิทธิ เรียกร่องทางค้ำลูกหนี้ไว้ ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะว่า การโอนหน้าที่หรือความรับผิดชอบของลูกหนี้ เกี่ยวกับฐานะของลูกหนี้ หากกฎหมายอนุญาตให้โอนสิทธิ เรียกร่องทางค้ำลูกหนี้ได้ ก็จะทำให้ผลเสียหายแก่เจ้าหนี้ เพราะลูกหนี้แต่ละคนมีฐานะต่างกัน ฉะนั้น การที่ลูกหนี้ได้ตกลงโอนหนี้ซึ่งตนเป็นลูกหนี้ ให้แก่บุคคลภายนอกจึงกระทำไม่ได้ (ฎีกาที่ 1906/2516) นอกจากว่าตัวเจ้าหนี้จะยินยอมด้วย

อย่างไรก็ตาม กฎหมายก็ได้กำหนดวิธีการอันมีผลคล้ายกับการโอน สิทธิเรียกร้องไว้เรียกว่า การแปลงหนี้ใหม่โดยเปลี่ยนตัวลูกหนี้ตั้งที่บัญญัติไว้ในมาตรา 350

กล่าวคือ จะต้องทำสัญญากันระหว่างเจ้าหน้าที่ลูกหนี้คนใหม่ ซึ่งมีผลให้ลูกหนี้คนเก่าหลุดพ้นจากความรับผิดชอบไป เพราะการแปลงหนี้ใหม่นั้น ย่อมทำให้หนี้เดิมเป็นอันระงับสิ้นไปด้วยการก่อหนี้ใหม่ขึ้นแทนที่นั่นเอง

4. ปัญหาเกี่ยวกับสิทธิเรียกร้องที่จะโอน มีข้อพิจารณาว่า

(ก) สิทธิเรียกร้องที่เกิดจากนิติกรรมที่มีเงื่อนไข ไม่ว่าจะ เป็นเงื่อนไขบังคับก่อนหรือเงื่อนไขบังคับหลัง สิทธิเรียกร้องดังกล่าวสามารถที่จะโอนให้ผู้อื่นได้หรือไม่

สิทธิในความหวังหรือสิทธิมีเงื่อนไขบังคับอยู่นั้น จะโอนไปตามมาตรา 185 ก็ได้ และต้องบังคับตามมบทบัญญัติว่าด้วยการโอนสิทธิเรียกร้องเช่นเดียวกัน (ฎีกาที่ 446/2495)

(ข) สิทธิเรียกร้องในสัญญาต่างตอบแทน จะโอนกันได้หรือไม่

ปัญหานี้เห็นว่าน่าจะมีการโอนกันได้เหมือนการโอนสิทธิเรียกร้องทั่วไป นอกจากปรากฏว่า ได้มีการโอนไปทั้งสิทธิและหน้าที่ในกรณีนี้จะเป็นการแปลงหนี้ใหม่ ตามมาตรา 350 มากกว่าจะเป็นการโอนสิทธิเรียกร้องทั่วไป ดังนั้น จึงต้องทำให้ถูกต้องตามแบบวิธีในเรื่องแปลงหนี้ใหม่ด้วย จึงจะมีผลบังคับได้ (ฎีกา 2472-4/2519, 890/2521)

(ค) หนี้โมฆะ หรือโมฆียะ จะโอนสิทธิเรียกร้องได้หรือไม่

หนี้โมฆะกรรมถือว่าโมฆะมาแต่เริ่มแรก ฉะนั้นก็ไม่มีสิทธิอะไรที่จะโอนกันได้ แม้ลูกหนี้จะไต่ถามยอมด้วยโดยมิได้อัดเอื้อน ตามมาตรา 308 วรรคแรก ก็ไม่มีผลอะไร จะถือว่าเป็นการให้สัตยาบันก็ได้ โดยเฉพาะในกรณีนี้ผู้รับโอนได้รู้ถึงความเป็นโมฆะกรรมแล้ว การโอนจะกลับเป็นโมฆะตามมาตรา 150 โดยตรง เช่น ก. โอนสัญญาที่จะได้ค่าจ้างจาก ข. ไปยัง ค. ผู้รับโอน ดังนี้ ถ้า ค. ผู้รับโอนรู้ความที่ผิดกฎหมายก่อนรับโอนแล้ว ผลตกเป็นโมฆะ ค. ผู้รับโอนเรียกเงินจาก ข. ลูกหนี้ไม่ได้ (ฎีกาที่ 323/2477) แต่ถ้าว ค. ผู้รับโอน รับโอนโดยสุจริต ไม่ทราบถึงความผิดกฎหมาย ค. บุคคลภายนอกผู้รับโอน

ก็ควรจะได้รับคุ้มครองได้ในบางเรื่อง เช่นในมาตรา 117, 118, 119 ที่บัญญัติคุ้มครองบุคคลภายนอกผู้กระทำโดยสุจริต⁽¹⁾

สำหรับหนี้โมฆะกรรมนั้น สามารถที่จะโอนกันได้ โดยถือว่าผู้โอนให้ให้สัถยบันโดยปริยาย ตามมาตรา 180

อนึ่ง หนี้ขาดอายุความ ถ้าลูกหนี้ตกลงยินยอมในการโอนระหว่างเจ้าหนี้ผู้โอน และผู้รับโอนโดยมิได้อีกเงื่อนไขตามมาตรา 308 ดังนี้ แม้สิทธิเรียกร้องนั้นจะขาดอายุความ ก็โอนกันได้ ฝ่ายลูกหนี้จะยกอายุความแห่งสิทธิเรียกร้องขึ้นต่อสู้กับผู้รับโอนไม่ได้⁽²⁾

มีข้อสังเกตว่าการโอนสิทธิเรียกร้องในลักษณะที่เป็นการค้าความหรือยุงส่งเสริมให้เป็นความกัน การโอนสิทธิดังกล่าวตกเป็นโมฆะ ใช้อย่างไม่ได้ (ฎีกา 1425/2492, 112/2515)

5. ว่าโดยหลักแล้ว สิทธิเรียกร้องยอมจะโอนกันได้ ไม่ว่าสิทธิเรียกร้องนั้นจะเป็นสิทธิเรียกร้องให้ชำระเงิน ส่งมอบทรัพย์สิน กระทำการหรืองดเว้นกระทำการ แต่หลักดังกล่าวนี้มีข้อยกเว้น ดังจะเห็นได้จากมาตรา 303 ดังนี้

(ก) สิทธิเรียกร้องที่โอนกันไม่ได้เพราะสภาพแห่งหนี้ไม่เปิดช่อง ที่ว่า "สภาพแห่งหนี้ไม่เปิดช่องให้โอนกันได้" หมายความว่า สิทธิที่จะเรียกร้องนั้นโดยสภาพเป็นเรื่องเฉพาะตัวของเจ้าหนี้ผู้เรียกร้องที่จะเรียกร้องเอง อันได้แก่สิทธิเรียกร้องของผู้เสียหายแก่ร่างกายหรืออนามัย อันมิใช่ตัวเงิน ตามมาตรา 446 เช่น สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน กรณีหน้าเสียโฉม หรือเจ็บหัวใจ สิทธิดังกล่าวนี้ มาตรา 446 บัญญัติว่า สิทธิเช่นนี้จะโอนกันไม่ได้ หรือกรณีสิทธิที่จะได้ค่าอุปการะเลี้ยงดูระหว่างสามีภรรยาหรือระหว่างบิดามารดากับบุตร ตามมาตรา 1598/38 ซึ่งตามมาตรา 1598/41 บัญญัติว่าจะโอนกันไม่ได้

1 ศ.ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช นิตินกรรมและหนี้ เล่ม 2 หน้า 1271 ปัจจุบันได้แก่ มาตรา 154 และ มาตรา 155

2 พระยาเทพวิฑูรย์ ป.พ.พ. บรรพ 2 หน้า 143

(ข) สิทธิเรียกร้องที่ผู้กรณีแสดงเจตนาห้ามโอน กล่าวคือ เมื่อผู้กรณีได้แสดงเจตนาห้ามโอนกันไว้ก็ต้องเป็นไปตามข้อตกลงของผู้กรณี แต่เจตนาห้ามโอนนี้มีโทษขั้นต่อสูบุคคลภายนอกผู้กระทำการโดยสุจริต ตัวอย่างเช่น ก.กู้เงิน ข. ไป 10,000 บาท โดยมีข้อตกลงว่า ข. จะโอนสิทธิเรียกร้องนี้ให้แก่ผู้อื่นไม่ได้ ดังนั้น ข. จะต้องปฏิบัติตามข้อตกลงจะโอนสิทธิเรียกร้องนั้นไม่ได้ ถ้าหาก ข. ผ่าฝืน โอนสิทธิเรียกร้องนั้นให้แก่ ค. ค.ก็ไม่มีสิทธิเรียกร้องเอาจาก ก. นอกจากว่า ค. ผู้รับโอนไปจาก ข. นั้น กระทำโดยสุจริต คือไม่ทราบถึงการแสดงเจตนาห้ามโอน ระหว่าง ก. และ ข. ไว้ ดังนั้น ค. กระทำโดยสุจริต ย่อมมีสิทธิเรียกร้องให้ ก. ชำระเงิน 10,000 ได้ หากการโอนได้ปฏิบัติถูกต้องตามแบบมาตรา 306

มาตรา 304 สิทธิเรียกร้องเช่นใด ตามกฎหมายศาลจะสั่งยึด
ไม่ได้ สิทธิเรียกร้องเช่นนั้น ทานว่าจะโอนกันหาได้ไม

มีสิทธิเรียกร้องบางชนิดที่ไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดีที่กฎหมายบัญญัติว่า
ศาลจะสั่งยึดไม่ได้ สิทธิเรียกร้องนั้นก็โอนไม่ได้ ทั้งนี้เพราะว่า สิทธิเรียกร้องดังกล่าว เป็นสิ่ง
จำเป็นสำหรับการดำรงชีพ เช่น สิทธิที่จะได้เงินเดือน บำเหน็จ บำนาญ ค่าจ้าง ตาม ป.ว.พ.
มาตรา 286 หรือสิทธิที่จะได้ค่าอุปการะเลี้ยงดูตามมาตรา 1598/41 ฯลฯ สิทธิเรียกร้อง
เหล่านี้ หากยินยอมให้โอนกันได้ ก็จะก่อความเดือดร้อนแก่เจ้าหนี้ ดังนั้นมาตรา 304 จึงได้
บัญญัติห้ามมิให้โอนสิทธิเรียกร้องดังกล่าวนี้

มาตรา 305 เมื่อโอนสิทธิเรียกร้องไป สิทธิจำนองจำนำที่มี
อยู่เกี่ยวพันกับสิทธิเรียกร้องนั้นก็ สิทธิอันเกิดขึ้นแต่การค้ำประกันที่ไว้ไว้เพื่อ
สิทธิเรียกร้องนั้นก็ ยอมตกไปให้แก่ผู้รับโอนด้วย

อนึ่ง ผู้รับโอนจะไข้ขุ้ริมสิทธิใด ๆ ที่ตนอยู่เกี่ยวด้วยสิทธิเรียกร้อง
ในกรณีบังคับยึดทรัพย์ศาลมละลายนั้นก็

1. มาตรการนี้เป็นผลทั่วไปของการโอนสิทธิเรียกร้อง⁽¹⁾ กล่าวคือเมื่อสิทธิเรียก
ร้องอันเป็นประธานได้โอนจากผู้โอน (เจ้าหนี้เก่า) มายังผู้รับโอน (เจ้าหนี้ใหม่) แล้วอุปกรณ
ทั้งหลายที่เกี่ยวข้อง เช่น จำนอง จำนำ การค้ำประกัน ฯลฯ อันเป็นหลักประกันยอมโอนตามไป
ด้วย⁽²⁾

อุปกรณแห่งหนึ่งที่ตกไปให้แก่ผู้รับโอนตามมาตรา 305 วรรค 1 นี้ ย่อม
เป็นไปโดยผลของกฎหมาย โดยไม่จำเป็นต้องมีข้อตกลงพิเศษแต่อย่างใด ผู้รับโอนก็ได้รับอุปกรณ
แห่งนี้ตามมาตรา 305 วรรค 1 นี้ ติดมาด้วย

2. นอกจากสิทธิจำนอง จำนำหรือการค้ำประกันที่ได้ตกแก่ผู้รับโอน ดังที่ได้
กล่าวมาแล้ว ผู้รับโอนจะไข้ขุ้ริมสิทธิใด ๆ ที่ตนมีอยู่เกี่ยวกับสิทธิเรียกร้องนั้นก็ ได้ ตามมาตรา
305 วรรค 2 ตัวอย่างเช่น ก. ชายที่ดินให้แก่ ข. 1 แปลง ราคา 10,000 บาท แต่ ข.

1 ศ. จิตติ ดิงศรัทธี ให้ความเห็นว่า หมายความว่ารวมถึงการโอนสิทธิเรียกร้องอันเป็นหลัก
ทั่วไปตามมาตรา 306 หรือการโอนสิทธิเรียกร้องในหนี้อันพึงต้องชำระตามเช่าส่ง โดย
หนี้มีตราสารตามมาตรา 309 นิติกรรมนี้โดยนายจิต เศรษฐบุตร แก้ไขเพิ่มเติมโดย
นายจิตติ ดิงศรัทธี หน้า 517

2 คุ้ปัญหาคำพิพากษาฎีกาที่ 698/2474 ในมาตรา 306

ยังไม่ได้ชำระราคา ก. จึงมีบุริมสิทธิเหนือที่ดินแปลงนั้น เพื่อที่จะเอาค่าใช้จ่ายที่ขายไป (มาตรา 276) ก. โอนสิทธิเรียกร้องนี้ให้ ง. ภายหลัง ข. ถูกเจ้าหนี้ยื่นฟ้องเรียกหนี้สินจนถูกยึดที่ดินแปลงนั้นออกขายทอดตลาดเพื่อเอาเงินไว้ใช้หนี้ ค้างนี้ ง. ย่อมมีสิทธิใช้บุริมสิทธิตั้งกล่าวขอรับชำระหนี้ก่อนเจ้าหนี้สามัญของ ข. ได้ (1)

พร้อมกันนี้ ผู้รับโอนย่อมมีสิทธิใช้วิธีการทั้งปวงในกรณีบังคับยึดทรัพย์ หรือล้มละลายอย่างเดียวกับผู้โอนทั้งนี้ด้วยเหตุผลที่ว่า ผู้รับโอนเข้าสู่ฐานะเป็นเจ้าหนี้แทนผู้โอนนั่นเอง กล่าวคือ ก่อนการโอนผู้โอนมีสิทธิอย่างไร เมื่อได้มีการโอนแล้ว ผู้รับโอนก็ได้สิทธิเช่นเดียวกับผู้โอน

3. มีข้อพึงสังเกตว่า หลักประกันทั้งหลาย เช่น จำนอง จำนำ หรือการค้ำประกัน ฯลฯ ตามมาตรา 305 นี้ โอนไปกับหนี้ประธานโดยผลของกฎหมาย ไม่ต้องมีข้อตกลงพิเศษอะไร ซึ่งหลักในมาตรา 305 นี้แตกต่างกับการแปลงหนี้ใหม่ ตามมาตรา 352 กล่าวคือ ถ้าเป็นการแปลงหนี้ใหม่แล้ว หลักประกันไม่ได้โอนไปโดยผลของกฎหมาย ทั้งนี้เพราะว่า การแปลงหนี้ใหม่ ทำให้หนี้เดิมระงับ เพื่อก่อหนี้ใหม่ขึ้นแทนที่ เมื่อหนี้เดิมระงับ หลักประกันก็ระงับไปด้วย ฉะนั้น ถ้าผู้กรณีประสงค์จะให้หลักประกันในหนี้เดิมโอนไปประกันหนี้รายใหม่ด้วย ก็จะต้องมีการทำข้อตกลงพิเศษกันไว้ ส่วนการโอนสิทธิเรียกร้องไม่ใช่ทำให้หนี้ระงับ แต่เป็นเรื่องผลแห่งหนี้เมื่อโอนไป ฉะนั้นหลักประกันแห่งหนี้ย่อมโอนตามไปด้วย

---

1 ตัวอย่าง ศ.จิตติ ติงสมบัติ หลักกฎหมายแพ่งลักษณะนิติกรรมและหนี้ หน้า 518

ตามมาตรา 306 ก็ได้

2. แบบการโอนหนังสือต้องชำระโดยเฉพาะเจาะจงที่ไต่ถามผู้ถือไว้ในมาตรา 306 นี้ พอละแยกแบบการโอนออกได้ 2 ประการ

(ก) แบบการโอนระหว่างเจ้าหนี้ผู้โอนกับผู้รับโอน หนี้ที่มีเจ้าหนี้โดยเฉพาะเจาะจง เวลาโอนสิทธิเรียกร้องต้องทำเป็นหนังสือระหว่างเจ้าหนี้ผู้โอนกับผู้รับโอน จะกระทำด้วยวาจาไม่ได้ มิฉะนั้นถือว่าการโอนไม่สมบูรณ์ (มาตรา 306 วรรคแรก) อนึ่ง การที่เจ้าหนี้ผู้โอนและผู้รับโอนต่างฝ่ายได้มีหนังสือบอกกล่าวไปยังลูกหนี้ถึงการโอนหนี้แล้ว ก็ไม่ทำให้การโอนสมบูรณ์ขึ้นมาได้ ถ้าหากการโอนระหว่างเจ้าหนี้ผู้โอนกับผู้รับโอนไม่ได้ทำเป็นหนังสือ (ฎีกา 1802/2518) แต่ถ้าหากได้มีการทำเป็นหนังสือการโอนแล้ว ระหว่างเจ้าหนี้ผู้โอนกับผู้รับโอน แม้จะมีลายมือชื่อเจ้าหนี้ผู้โอนฝ่ายเดียว ก็ถือว่าการโอนสมบูรณ์ หากจำต้องลงลายมือชื่อผู้รับโอนด้วย (ฎีกาที่ 1893/2512)

(ข) แบบการโอนจะไต่ถามต่อลูกหนี้หรือบุคคลภายนอก แม้การโอนระหว่างเจ้าหนี้ผู้โอนกับผู้รับโอนจะไต่ถามเป็นหนังสือแล้วก็ตาม แต่โดยเหตุที่การโอนสิทธิเรียกร้องนั้นมีลูกหนี้เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ฉะนั้น ถ้าเจ้าหนี้ผู้โอนกับผู้รับโอนจะยกเอาการโอนนั้นขึ้นไต่ถามกับลูกหนี้หรือบุคคลภายนอกแล้ว จะต้องบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้ หรือ ว่าลูกหนี้ยินยอมด้วย คำบอกกล่าวการโอนหรือความยินยอมของลูกหนี้ เช่นว่านี้จะต้องทำเป็นหนังสือ

มีข้อพึงสังเกตว่า การโอนสิทธิเรียกร้องนี้เพียงแต่มีหนังสือบอกกล่าวก็เพียงพอแล้ว ไม่จำเป็นต้องให้ลูกหนี้ยินยอมด้วย เพราะในบทบัญญัติมาตรา 306 วรรค 1 ให้เลือกใช้วิธีใดวิธีหนึ่ง แต่ถ้าหากจัดให้ลูกหนี้ยินยอมด้วยก็ยิ่งดี ซึ่งจะมีผลต่อไปในมาตรา 308

3. สำหรับการบอกกล่าวการโอนนั้น ต้องทำเป็นหนังสือและเจ้าหนี้ผู้โอนหรือผู้รับโอนคนใดคนหนึ่งจะเป็นผู้บอกกล่าวก็ได้ ทั้งนี้เพราะมาตรา 306 ไม่ได้กำหนดให้ใครเป็นผู้บอกกล่าว แต่โดยทั่วไปแล้ว ผู้รับโอนจะเป็นผู้บอกกล่าว สำหรับบุคคลอื่นที่ไม่ใช่เจ้าหนี้ผู้โอนหรือผู้รับโอน รวมทั้งไม่ใช่ตัวแทนของเจ้าหนี้ผู้โอน หรือผู้รับโอน ไม่ถือเป็นผู้บอกกล่าวตามมาตรา 306

ถ้าลูกหนี้แห่งสิทธินั้นมีหลายคน โดยออกกล่าวแก่ลูกหนี้คนหนึ่ง ก็ยอมยกการโอนนั้นขึ้นยันได้เฉพาะลูกหนี้คนที่ได้รับคำออกกล่าว (มาตรา 295 วรรค 2) ศาลฎีกาเคยวินิจฉัยว่า คำว่า "ลูกหนี้" ตาม ป.พ.พ. มาตรา 306 นั้น มิได้หมายความว่าเฉพาะแต่ลูกหนี้ที่ลงชื่อเป็นสัญญเงินเท่านั้น แต่ยอมหมายถึงผู้คำประกันด้วย เมื่อการโอนรายนี้มีโดยออกกล่าวให้ผู้คำประกันทราบ ผู้คำประกันย่อมหลุดพ้นจากความรับผิด (ฎีกาที่ 698/2474) จากคำพิพากษาฎีกาฉบับนี้ เมื่อพิจารณาตามมาตรา 305 ที่บัญญัติว่า "เมื่อโอนสิทธิเรียกร้องไป สิทธิจำนองหรือจำนำ ที่มีอยู่เกี่ยวพันกับสิทธิเรียกร้องนั้นก็ สิทธิอันเกิดขึ้นแต่การคำประกันที่ให้ไว้เพื่อสิทธิเรียกร้องนั้นก็ ย่อมตกไปให้แก่ผู้รับโอนด้วย...." น่าจะมีผลว่าหลักประกันทั้งหลายรวมทั้งผู้คำประกัน ย่อมตกติดไปกับหนี้ประธานโดยอัตโนมัติ โดยที่ไม่ต้องมีการออกกล่าวกันอีก หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ มาตรา 305 ควรจะเป็นข้อยกเว้นของมาตรา 306 นั้นเอง

อนึ่งที่ว่า การโอนให้ยื่นต่อลูกหนี้หรือบุคคลภายนอก คำว่า บุคคลภายนอกนี้ หมายถึงใคร บุคคลภายนอกในที่นี้หมายถึงบุคคลที่มีได้เกี่ยวข้องกับสิทธิเรียกร้อง แต่เป็นบุคคลที่สาม ตัวอย่างเช่น ก. ให้เงิน ข. ไป 2,000 บาท ก. หาหนังสือโอนสิทธิรายนี้ให้ ค. แต่ในระหว่างที่ยังไม่มีการออกกล่าวหรือยินยอม ต่อมาเจ้าหนี้ของ ก. มาใช้สิทธิเรียกร้องของ ก. ตามมาตรา 233 ในกรณีนี้เจ้าหนี้ของ ก. เป็นบุคคลภายนอก⁽¹⁾

4. ส่วนความยินยอมของลูกหนี้ต้องทำเป็นหนังสือเช่นกัน ต้องมีข้อความที่แสดงความเห็นชอบหรือรับรองด้วยในการโอน ฉะนั้น เพียงแต่รับรู้ไว้ไม่ได้เห็นชอบด้วยหรือรับรองด้วย จะถือว่าเป็นการยินยอมด้วยไม่ได้

การยินยอมของลูกหนี้ในการโอนนั้นจะยินยอมโดยไม่คิดเอา หรือจะยินยอมโดยโต้แย้งสงวนสิทธิที่เขามีอยู่เพื่อต่อสู้ผู้รับโอนด้วยก็ได้ ซึ่งจะกล่าวต่อไปในมาตรา 308

1 อุทาหรณ์ ศ. ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช นิติกรรมและหนี้ เล่ม 2 หน้า 1258-1259

ถ้าลูกหนี้แห่งสิทธิมีหลายคน ลูกหนี้บางคนยินยอมบางคนไม่ยินยอม ก็ต้องใช้วิธีการบอกกล่าวแก่ลูกหนี้ที่ไม่ยินยอม ซึ่งก็มีผลใช้บังคับลูกหนี้ได้เหมือนกัน ฉะนั้นจะเห็นได้ว่าการโอนสิทธิเรียกร้อง แม่ลูกหนี้ไม่ยินยอมก็ยังโอนไปโดยชอบใจลูกหนี้ได้

5. ผลเสียของการไม่ได้บอกกล่าวหรือไม่ได้จัดให้ลูกหนี้ยินยอม คือ ก่อนที่มีการบอกกล่าว หรือก่อนที่ลูกหนี้ยินยอม หากลูกหนี้ได้ชำระให้แก่เจ้าหนี้ผู้โอนไป ลูกหนี้หลุดพ้นจากหนี้ไป ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 306 วรรค 2 ว่า "ถ้าหากลูกหนี้ทำให้พอแก่ใจผู้โอนด้วยการใช้เงินหรือด้วยประการอื่นเสียก่อนได้รับบอกกล่าว หรือก่อนตกลงให้ออนไซร์ ลูกหนี้ก็เป็นอันหลุดพ้นจากหนี้" เหตุที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะว่า ตราบใดที่ยังไม่มีการบอกกล่าวหรือยินยอม ฐานะของลูกหนี้หรือบุคคลภายนอก เหมือนกับว่าไม่มีการโอนกันเลย ฉะนั้น ลูกหนี้ชอบที่จะชำระหนี้ให้แก่ผู้โอนได้ และเป็นเหตุให้ลูกหนี้หลุดพ้นไป สำหรับทางฝ่ายผู้รับโอนนั้นจะเรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้ไม่ได้ เพราะยังไม่มีการบอกกล่าวหรือยินยอมนั่นเอง จึงยกชั้นยันต่อลูกหนี้ไม่ได้

มาตรา 307 ถ้าพิพาทอ้างสิทธิในการโอนต่างราย โอนรายใดได้
บอกกล่าว ฤๅตกลงกันก่อน โอนรายนั้นมีสิทธิดีกว่าโอนรายอื่น ๆ

1. มาตรา 307 นี้ เป็นผลเสียอีกประการหนึ่งของ มาตรา 306 กล่าวคือ ทราบใด
ถ้ายังไม่มีการบอกกล่าวหรือยินยอมการโอน หากผู้โอนได้โอนสิทธิอันเดียวกันนั้น ให้แก่ผู้รับโอนคน
หลังและได้บอกกล่าวแก่ลูกหนี้ก่อนหรือลูกหนี้ยินยอมก่อน ผู้รับโอนคนหลังย่อมมีสิทธิดีกว่าผู้รับโอน
คนแรก ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 307 ว่า

"ถ้าพิพาทอ้างสิทธิในการโอนต่างราย โอนรายใดได้บอกกล่าวหรือตกลงก่อน
โอนรายนั้นมีสิทธิดีกว่าโอนรายอื่น ๆ"

ตัวอย่างเช่น ก. ให้ ข. กู้เงิน 1,000 บาท ก. โอนสิทธิเรียกร้องให้ ค.
แต่ยังไม่ได้บอกกล่าวการโอนไปยัง ข. หรือ ข. ยังไม่ได้ตกลงยินยอมด้วยการโอน ภายหลัง ก.
โอนสิทธิเรียกร้องในรายเดียวกันให้ ง. อีก พร้อมทั้งได้บอกกล่าวการโอนไปยัง ข. หรือ ข.
ตกลงยินยอมด้วยกับการโอนให้ ง. ดังนี้ ง. ย่อมมีสิทธิดีกว่า ค.

2. มีข้อพึงสังเกตว่า ในกรณีที่เจ้าหนี้ผู้โอนได้โอนสิทธิเรียกร้องของตนให้หนี้ราย
เดียวกันให้แก่ผู้รับโอนหลายคน ในการที่จะพิจารณาว่าผู้รับโอนคนใดจะมีสิทธิดีกว่านั้น มาตรา
307 หากได้ถือเอาการโอนก่อนหรือหลังเป็นหลักพิจารณาไม่ แต่หากได้ถือเอาการบอกกล่าวก่อน
หรือตกลงยินยอมก่อนเป็นหลักพิจารณา ดังนั้น การโอนรายใด แม้จะได้ทำขึ้นภายหลัง แต่หาก
ได้มีการบอกกล่าว หรือตกลงยินยอมก่อนแล้ว การโอนรายหลังย่อมมีสิทธิดีกว่าการโอนรายอื่น

2. กรณีที่ลูกหนี้ยินยอมเป็นหนังสือตามมาตรา 306 และเป็นการยินยอมที่มีได้อีกเอื้อน (มีได้แสดงข้อโต้แย้งอันใด)⁽¹⁾ ตามที่บัญญัติในมาตรา 308 วรรค 1 ลูกหนี้จะยกชั้นต่อสู้⁽²⁾ ที่มีต่อเจ้าหนี้ผู้โอนชั้นต่อสู้ที่มีต่อเจ้าหนี้ผู้โอนชั้นต่อสู้ผู้รับโอนหาได้ไม่ ตัวอย่างเช่น ก. ให้ ข. ยืมเงิน 1,000 บาท ก. โอนสิทธิเรียกร้องให้ ค. โดย ข. ตกลงยินยอมในการโอนโดยมิได้อีกเอื้อน ดังนี้ แม้จะปรากฏว่าสิทธิเรียกร้องนั้นขาดอายุความ ข. จะยกอายุความแห่งสิทธิเรียกร้องชั้นต่อสู้ ค. ไม่ได้

อย่างไรก็ตาม การที่ลูกหนี้ยกข้อต่อสู้ที่มีต่อเจ้าหนี้ ผู้โอนชั้นต่อสู้ผู้รับโอนไม่ได้นี้ ถ้าหากลูกหนี้ได้ชำระหนี้โดยใช้เงินให้แก่เจ้าหนี้ผู้โอนไปก่อนแล้ว ลูกหนี้ยอมเรียกเงินนั้นคืนจากเจ้าหนี้ผู้โอนได้ หรือลูกหนี้ได้ทำการรับภาระอย่างใด ๆ ขึ้นใหม่แทนหนี้เดิมต่อเจ้าหนี้ผู้โอน ก็ถือว่าหนี้นั้นมีได้ก่อให้เกิดชั้นเลย (มาตรา 308 วรรคแรก) เช่น ดังตัวอย่างข้างต้น สมมติว่า ข. ได้ใช้เงินให้ ก. ไปงวดหนึ่งจำนวน 500 บาท ดังนี้ ข. อาจเรียกเงิน 500 บาทคืนจาก ก. ได้ หรือสมมติว่า ข. รับภาระจะส่งมอบรถจักรยาน 1 คัน ให้ ก. แทนเงิน 1,000 บาท ดังนี้ ข. ก็ถือเสมือนหนึ่งว่าหนี้ใหม่คือส่งจักรยานมีได้เกิดขึ้นเลย ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะความสัมพันธ์ของเจ้าหนี้ผู้โอน ได้ขาดไปแล้ว หลังจากทีลูกหนี้ได้ให้ความยินยอม และด้วยเหตุผลที่จะทำให้ลูกหนี้ต้องชำระแก่ผู้รับโอนอีกเป็นซ้ำสอง กฎหมายจึงให้ลูกหนี้เรียกคืนได้ หรือปฏิเสธความรับผิดชอบอย่างว่ามีได้รับภาระผูกพันขึ้นใหม่เลย

1 หมายความว่าลูกหนี้มีได้แสดงข้อโต้แย้งสงวนสิทธิที่จะพึงยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้โอนหรือผู้รับโอนตามที่ตนมีอยู่ในมูลหนี้ขึ้น ซึ่งเท่ากับว่าลูกหนี้ได้ยอมรับว่าไม่มีข้อต่อสู้ใด ๆ อยู่เลย หรือถึงแม้มีข้อต่อสู้อยู่ เมื่อมีได้โต้แย้งสงวนไว้ ก็เท่ากับลูกหนี้ได้สละข้อต่อสู้ขึ้นแล้ว (ศ.กำธร พันธุลาภ คำอธิบาย ป.พ.พ. ว่าด้วยหนี้ หน้า 75)

2 ข้อต่อสู้ของลูกหนี้ เช่น ได้มีการหักกลบลบหนี้ได้ชำระหนี้แล้ว หรือเจ้าหนี้ผู้โอนได้ปลดหนี้ให้แล้ว

อนึ่ง ถ้าลูกหนี้ให้ความยินยอมโดยอึกเอื้อนสงวนข้อต่อสู้ไว้ ลูกหนี้สามารถเอาข้อต่อสู้นั้นยกขึ้นต่อสู้กับผู้รับโอนได้ เช่น ตามตัวอย่างข้างตน ข. ใ้สงวนข้อต่อสู้ว่าไ้ชำระเงิน 500 บาท ให้แก่ ก. ไปแล้ว ข. ก็ยกขึ้นต่อสู้กับผู้รับโอน ค. ได้ เป็นผลให้ ข. ต้องชำระให้ ค. อีกเพียง 500 บาทเท่านั้น

ข้ออึกเอื้อนหรือข้อสงวนต่อสู้ของลูกหนี้นี้เห็นควรว่าจะต้องทำเป็นหนังสือ เช่น เกี่ยวกับการให้ความยินยอมมาตรา 306 และจะต้องกระทำเสียในเวลาเกี่ยวกับการให้ความยินยอม

3. ถ้าลูกหนี้เป็นแต่เพียงได้รับคำบอกกล่าว และมีใ้ยินยอมด้วยการโอน มาตรา 308 วรรค 2 บัญญัติว่า ลูกหนี้ยอมมีสิทธิที่จะยกข้อต่อสู้ทุกอย่างอันมีต่อเจ้าหนี้ผู้โอน มาต่อสู้ผู้รับโอนได้ ทั้งนี้เพราะเมื่อลูกหนี้มีใ้ยินยอมด้วยการโอน ก็ชอบที่จะปฏิบัติต่อผู้ที่มาแทนเจ้าหนี้ของตนนั้น เสมือนหนึ่งผู้ที่มาแทนนี้เป็นเจ้าหนี้เองซึ่งบทบัญญัติในมาตรา 308 วรรค 2 นี้ เป็นผลมาจากหลักที่ว่าผู้รับโอน ไม่มีสิทธิดีกว่าผู้โอน อยางไรก็ตาม ข้อต่อสู้นั้นจะต้องมีอยู่ก่อนได้รับคำบอกกล่าว เช่น ลูกหนี้อาจต่อสู้ว่าตนไ้ชำระหนี้ไปแล้วก่อนรับคำบอกกล่าว หรือเจ้าหนี้ไ้ปลดหนี้ให้แกตนไปแล้วก่อนรับการบอกกล่าว แต่หากข้อต่อสู้นั้นเกิดขึ้นภายหลังที่ใ้รับคำบอกกล่าวแล้วลูกหนี้จะอ้างสิทธิใ้ขึ้นต่อสู้ผู้รับโอนไม่ได้ เพราะเจ้าหนี้ผู้โอน หรือเจ้าหนี้เก่าไ้สิ้นความผูกพันกับลูกหนี้แล้ว ตัวอย่าง เช่น ก. เป็นหนี้เงิน ข. อยู่ 5,000 บาท ต่อมา ข. ทำหนังสือโอนหนี้รายนี้ให้แก่ ค. และ ค. ไ้บอกกล่าวการโอนแก่ ก. โดยชอบแล้ว ครั้นภายหลังแต่นั้น ข. ไ้มาซื้อสินค้าจาก ก. และเป็นหนี้ค่าซื้อของชื่อ ก. อยู่แล้ว 3,000 บาท ทั้งนี้ ก. จะยกเอาหนี้ค่าซื้อของชื่อนั้นขึ้นหักกลบลบหนี้กับ ค. ไม่ได้ เพราะสิทธิของ ก. ในมูลหนี้ค่าซื้อของชื่อนั้นเกิดขึ้นภายหลังที่ ค. ไ้บอกกล่าวการโอนไปยัง ก. แล้ว⁽¹⁾

1 อุทาหรณ์ ศ.กำธร พันธุลาภ คำอธิบาย ป.พ.พ. ว่าด้วยหนี้ หน้า 74

อนึ่ง มาตรา 308 วรรค 2 ตอนท้ายยังได้กล่าวไว้ว่า ถ้าลูกหนี้มีสิทธิเรียกร้องต่อเจ้าหนี้ ผู้โอนอยู่ แต่สิทธินั้นยังไม่ถึงกำหนดในเวลาออกกล่าว ลูกหนี้จะอ้างเอาสิทธิเรียกร้องของตนนั้นเข้าหักกลบหนี้กับเจ้าหนี้ผู้โอนได้⁽¹⁾ แต่มีเงื่อนไขว่าสิทธิเรียกร้องของลูกหนี้ที่ขอหักกลบหนี้นั้นจะต้องถึงกำหนดไม่ช้ากว่าหนี้รายที่โอนไป (ก่อนหรือพร้อมกันได้)

ตัวอย่างเช่น ก. กุยมี่เงิน ช. 1,000 บาท มีหลักฐานเป็นหนังสือ หนี้ถึงกำหนดชำระวันที่ 30 ธันวาคม 2520 ต่อมา ช. ไปซื้อของเชื่อจาก ก. เป็นหนี้ราคา 500 บาท หนี้ถึงกำหนดชำระวันที่ 30 ธันวาคม 2520 เช่นกัน ในวันที่ 1 ธันวาคม 2520 ช. โอนสิทธิเรียกร้องให้ ค. และบอกกล่าวการโอนให้ ก. ทราบ ค้างนี้ ก. ลูกหนี้เอาสิทธิเรียกร้องเงิน 500 บาทมาขอหักกลบหนี้ 1,000 บาท ที่ได้โอนไปนั้นได้โดย ค. ผู้รับโอนจะเรียกเอาจาก ก. ได้อีกเพียง 500 บาท ที่ยังขาดอยู่เท่านั้น

มีข้อพึงสังเกตว่า สิทธิขอหักกลบหนี้ตามมาตรา 308 วรรค 2 ตอนท้ายนี้จะต้องเกิดขึ้นก่อนเวลาที่ลูกหนี้ได้รับคำบอกกล่าวการโอนลูกหนี้ ถึงจะยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ผู้รับโอนได้

---

1 การขอหักกลบหนี้โดยที่หนี้ยังไม่ถึงกำหนดชำระตามมาตรา 308 วรรค 2 ตอนท้ายนี้เป็นข้อยกเว้นของหลักการหักกลบหนี้ในมาตรา 341 ที่กล่าวว่าหนี้ที่จะขอหักกลบหนี้ได้นั้นต้องถึงกำหนด

มาตรา 309 การโอนหนี้อันพึงต้องชำระตามเขาสั่งนั้น ท่านว่าจะยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ลูกหนี้ถ้าบุคคลภายนอกคนใดแต่เฉพาะเมื่อการโอนนั้นได้สลักไว้ในตราสารและตัวตราสารนั้นได้ส่งมอบให้แก่ผู้รับโอนไปคาว

1. มาตรา 306 ที่ได้อธิบายมาเป็นแบบการโอนสิทธิเรียกร้องโดยเฉพาะเจาะจง ส่วนในมาตรา 309 นี้ เป็นแบบพิธีการโอนสิทธิเรียกร้องตามเขาสั่ง

การโอนสิทธิเรียกร้องอันพึงชำระตามเขาสั่ง หมายถึงการโอนสิทธิเรียกร้องที่ลูกหนี้ไม่รู้อย่างแน่นอนว่าจะชำระให้ใครจนกว่าเขาจะสั่ง ตัวอย่างเช่น ก. ออกตั๋วแลกเงิน สั่งให้ ข. จ่ายเงิน 2,000 บาท ให้ใครคนใดคนหนึ่งไม่ว่าจะสั่งจ่ายให้แก่ ก. เอง หรือสั่งจ่ายให้คนอื่นที่ใครระบุชื่อสั่งมา หรือแม้แต่สั่งจ่ายแก่ผู้ถือตราสารที่นำมาขึ้นเงิน ดังนี้ ข. เป็นอันพึงต้องชำระตาม ก. สั่ง ข. ก็จะจ่ายตามที่ ก. สั่ง และ ข. จะยังไม่ทราบว่าจะต้องชำระหนี้จ่ายเงิน 2,000 บาทให้แก่ใคร จนกว่า ก. จะสั่งมาให้ทราบ⁽¹⁾

จากความหมายที่ได้กล่าวมานี้จะเห็นได้ว่า การโอนสิทธิเรียกร้องอันพึงชำระตามเขาสั่งมีลักษณะแตกต่างกับการโอนสิทธิเรียกร้องอันพึงต้องชำระแก่เจ้าหนี้คนใดคนหนึ่งโดยเฉพาะเจาะจง กล่าวคือ ในเรื่องแรกลูกหนี้จะไม่รู้อย่างแน่นอนว่าจะชำระหนี้ให้ใครจนกว่าเขาจะสั่ง ในขณะที่เรื่องหลัง ลูกหนี้ได้รู้อยู่เป็นที่แน่นอนแล้วว่า จะต้องชำระหนี้ให้แก่ใคร ลักษณะความหมายที่แตกต่างอีกประการหนึ่งก็คือในเรื่องแรกโดยมากมักจะเป็นวิธีการสั่งให้ใช้เงิน หรือส่งมอบสินค้า โดยจะสั่งให้ถึงคนหรือกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งไม่ได้ ในขณะที่เรื่องหลัง ไม่ว่าจะวัตถุประสงค์จะเป็นอย่างไร กล่าวคือจะเป็นหนึ่งคนหรือกระทำหรือหนึ่งกระทำการก็โอนกันได้

หนี้อันพึงต้องชำระตามเขาสั่งมีอยู่หลายชนิดด้วยกันที่บัญญัติไว้ในบรรพ 3 ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ อันได้แก่ ตั๋วเงิน เช่น ตั๋วแลกเงิน ตั๋วสัญญาใช้เงิน เช็ค หรือ

1 ศ. ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช นิติกรรมและหนี้ เล่ม 2 หน้า 1245

ในเรื่องกรรมธรรม์ประกันชีวิต ตามมาตรา 891 วรรค 2 ใบตราส่งที่ออกให้ตามมาตรา 614 หรือ ใบประหวอนสินค้า ตามมาตรา 776, 777 และ 784 และอื่น ๆ

2. มาตรา 309 ใ้กำหนดแบบการโอนสิทธิเรียกร้องอันพึงต้องชำระตามคำสั่ง
คั่งนี้

"การโอนหนี้อันพึงต้องชำระตามคำสั่งนั้น ท่านว่าจะยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ลูกหนี้ หรือบุคคลภายนอกได้ แต่เฉพาะเมื่อการโอนนั้นได้สลักหลังไว้ในตราสารและตัวตราสารนั้นได้ส่งมอบให้แก่ผู้รับโอนด้วย"

ก่อนอื่นต้องเข้าใจว่า การโอนสิทธิเรียกร้องอันพึงต้องชำระตามคำสั่ง เช่น ตัวสัญญาใช้เงิน หรือ เช็ค ฯลฯ นี้ โดยปกติเป็นเรื่องที่ใช้กันมากในวงการค้าขาย ที่ต้องการความสะดวกรวดเร็วกว่าการโอนสิทธิเรียกร้อง ตามธรรมดาที่บัญญัติไว้ในมาตรา 306 ด้วยเหตุนี้ มาตรา 309 จึงใ้กำหนดแบบของการโอนหนี้อันพึงต้องชำระตามคำสั่ง เพื่อให้สอดคล้องกับ ประเพณีการค้าดังกล่าวขึ้น กล่าวคือ เมื่อได้ทำตราสารขึ้นเป็นคำสั่งแล้วก็เพียงแต่สลักหลัง⁽¹⁾ ไว้ในตราสาร และส่งมอบ⁽²⁾ ตราสารนั้นให้แก่ผู้รับโอนไป การโอนก็สำเร็จบริบูรณ์ ใช้ยันลูกหนี้ และบุคคลภายนอกได้เลย โดยไม่ต้องบอกกล่าวให้ลูกหนี้ทราบ หรือต้องการให้ลูกหนี้ยินยอมด้วย เหมือนกับการโอนหนี้อันพึงต้องชำระโดยเฉพาะเจาะจง ตามมาตรา 306

1 การสลักหลัง คือการเขียนลงไปข้างหลังตราสารว่าโอนหนี้ให้แก่ใคร ระบุชื่อผู้รับโอน หรือไม่ ระบุก็ได้ แล้วลงลายมือชื่อผู้สลักหลังไว้ ถ้าไม่ระบุชื่อผู้รับโอนไว้ ตามกฎหมายเรียกว่าสลักหลังลอย ใครถือตราสารมาก็ต้องชำระหนี้ให้แก่คนนั้น (ศ. จิตติ ตึงศมฺพิตย์ และยล ชีรกุล คำอธิบาย ป.พ.พ. บรรพ 2 หน้า 147)

2 การส่งมอบถือเป็นเรื่องสำคัญในการโอนตามมาตรา 309 เพราะในวงการค้าขายถือกันว่า ตราสารนั้นแทนวัตถุแห่งสิทธิเรียกร้อง เช่นเดียวกับกำนำตามมาตรา 747 ที่จะต้องมีการส่งมอบทรัพย์สินที่กำนำ ฉะนั้น เพียงแต่สลักหลังไว้ในตราสารเท่านั้นยังไม่พอไม่ แต่จะต้องส่งมอบตราสารนั้นให้แก่ผู้รับโอนไปด้วย (ศ. ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช นิติกรรมและ หนี เล่ม 2 หน้า 1280)

มีข้อพึงสังเกตว่า บทบัญญัติในมาตรา 309 นี้เป็นบทบัญญัติทั่วไป ฉะนั้น
ถ้าหนังสือต้องชำระตาม เขาสิ่งชนิดใดที่มีบทกฎหมายบัญญัติไว้พิเศษแล้ว ก็ต้องบังคับไปตามบท
กฎหมายพิเศษนั้น จะนำบทบัญญัติทั่วไปที่บัญญัติไว้ในมาตรา 309 ถึง 313 มาใช้บังคับไม่ได้
เช่น ตัวแลกเงินอันสั่งให้ใช้เงินแก่ผู้ถือตามมาตรา 918 หรือหุ้นชนิดที่มีใบหุ้นออกให้แก่ผู้ถือตาม
มาตรา 1135 ย่อมโอนกันได้ควย เพียงส่งมอบแก่กันเท่านั้น

มาตรา 310 ในมูลหนี้ฟ้องร้องชำระตามเช่าสังนิน ลูกหนี้มีสิทธิจะสอบสวนถึงตัวผู้ทรงตราสาร ถ้าสอบสวนความถูกต้องแท้จริงแห่งลายมือชื่อฎาวงตราของผู้ทรงใด แต่ก็ห้ามความผูกพันที่จะต้องทำถึงเพียงนั้นไม่ แต่ถาลูกหนี้ทำการโดยทุจริต ถ้าประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงไซ้ร การชำระหนี้นั้นก็ไมเป็นอันสมบูรณ์

หนี้ฟ้องร้องชำระตามเช่าสังนิน เนื่องจากมีการสลักหลังโอนเปลี่ยนมือกันไปหลาย ๆ หอด โดยไม่ใ้บอกกล่าวให้ลูกหนี้ทราบ ฉะนั้นถ้าผู้นำตราสารคนสุดท้ายมาเรียกร้องให้ลูกหนี้ชำระหนี้แล้ว หากลูกหนี้มีเหตุอันควรสงสัยว่าผู้ทรงตราสารนั้น ไม่ใช่ผู้ทรงที่แท้จริงแล้ว มาตรา 310 ก็ใ้บัญญัติให้สิทธิแก่ลูกหนี้ที่จะสอบสวนถึงตัวผู้ทรงตราสาร หรือสอบสวนถึงความถูกต้องแท้จริงแห่งลายมือชื่อ หรือวงตราของผู้ทรงนั้นได้แต่สิทธิการสอบสวนตามมาตรา 310 นี้ ลูกหนี้ไม่มีความที่ต้องสอบสวนเสมอไป เพราะมาตรา 310 ใ้บัญญัติว่า ลูกหนี้ห้ามความผูกพันต้องทำถึงเพียงนั้นไม่ ที่เป็นเช่นนั้นก็เพราะว่าจะเป็นการเสียเวลาและเสียหายแก่การคานันเอง คอยเหตุนี้ การที่ลูกหนี้จะสืบสวนหรือไม่เป็นสิทธิของลูกหนี้จะทำหรือไม่ก็ได้ เช่น ธนาคารซึ่งเป็นลูกหนี้ที่จะต้องจ่ายเงินตามเช็คที่มายื่นขอในวันหนึ่ง ๆ เป็นจำนวนมากมาย ซึ่งถ้าจะให้ธนาคารสอบสวนตัวผู้ทรงถึงความถูกต้องถูกต้องอยู่แล้ว ก็จะเป็นการเสียเวลา นอกจากนั้นการสอบสวนดังกล่าวทำให้เสียหายแก่การค้า เพราะผู้ทรงเช็คที่เป็นพหุคาคองการเงินไปทำธุรกิจการค้าเป็นการรับควนอย่างไรก็ตามถาลูกหนี้ได้ชำระหนี้ไปโดยสุจริตปราศจากความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงแล้ว แม้ลูกหนี้จะชำระหนี้แก่ผู้อื่นซึ่งไม่ใช่ผู้ทรงโดยแท้จริงก็ตาม ลูกหนี้ก็ไม่ต้องรับผิดชอบ ตัวอย่างคำ ออกเช็คสั่งจ่ายเงินจากธนาคาร 10,000 บาท ให้ขาว ขาวสลักหลังโอนให้เขียว เขียวสลักหลังโอนให้แดง เมื่อแดงนำเช็คมาขึ้นเงินธนาคารซึ่งตามนัยยะมาตรา 310 นี้ ธนาคารจะสอบสวนความถูกต้องแท้จริงแห่งลายมือชื่อของแดง หรือตัวนายแดง หรือไม่ก็ได้ แต่ถาธนาคารจ่ายเงินไปโดยสุจริต ก็ถือว่าเป็นการชำระหนี้ที่สมบูรณ์ แต่ถาธนาคารจ่ายไปทุจริต เช่นรู้ว่าไม่ใช่

ผู้ทรงโดยชอบ หรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ไม่ตรวจดูว่ามีการสลักหลังขาดสายหรือไม่ กรณี
ดังกล่าวนี้ ธนาคารยังต้องรับผิดชอบแก่ผู้ทรงอันแท้จริง

มาตรา 311 บทบัญญัติแห่งมาตราก่อนนี้ ทานให้ใช้บังคับตลอดถึงกรณีที่มีกำหนดตัวเจ้าหน้าที่ระบุไว้ในตราสารซึ่งมีข้อความจดไว้ด้วยว่า ให้ชำระหนี้แก่ผู้ทรงตราสาร

ในตราสารที่สั่งใช้เงินนั้น ถ้าเป็นตราสารซึ่งระบุชื่อเจ้าหน้าที่ไว้ในตราสารโดยเฉพาะ และมีข้อความเพิ่มเติมกว่าให้ชำระแก่ผู้ทรงควย กรณีนี้ มาตรา 311 ให้ใช้หลักอย่างเดียวกับตราสาร ซึ่งต้องชำระตามคำสั่งที่ไต่ถามมาแล้ว ในมาตรา 310 ตัวอย่างเช่น นายคำออกเช็คสั่งจ่ายเงิน 10,000 บาท แก่ขาว หรือผู้ถือ ทั้งนี้ หากมีการนำเช็คไปขึ้นเงินที่ธนาคาร ธนาคารก็ต้องจ่ายเงินให้ขาว เพราะขาวเป็นเจ้าหน้าที่ระบุชื่อไว้ในตราสาร แต่ถ้าหากขาวสลักหลังโอนให้เขียว และเขียวได้นำเช็คนั้นไปขึ้นเงิน ธนาคารก็ต้องจ่ายเงินตามเช็คให้เขียว ในฐานะผู้ทรง ทั้งนี้ ถ้าธนาคารจ่ายไปโดยสุจริตแล้ว ธนาคารก็พ้นความรับผิด แต่ถ้าหากธนาคารจ่ายไปโดยไม่สุจริตหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงแล้ว ธนาคารก็ยังคงรับผิดต่อผู้ทรง

มาตรา 312 ในมูลหนี้อันพึงต้องชำระตามเขาสั่งนั้น ลูกหนี้จะยก
 ขอดอกสูซึ่งมีต่อเจ้าหนี้เดิมขึ้นเป็นขอดอกสูผู้รับโอนโดยสุจริตนั้นหาได้ไม่ เว้น
 แต่ปรากฏในตัวตราสารนั่นเอง ถ้าที่มิขึ้นเป็นธรรมศาลีจากลักษณะแห่ง
 ตราสารนั้น

1. มาตรา 312 นี้เป็นผลของการโอนหนี้อันพึงต้องชำระตามเขาสั่ง และเมื่อได้
 พิจารณาจากบทบัญญัติในมาตรานี้แล้ว จะเห็นได้ว่าลูกหนี้จะยกเอาขอดอกสูซึ่งมีต่อเจ้าหนี้เดิมของ
 ตน มาต่อสู้กับผู้รับโอนสุจริตไม่ได้ ซึ่งก็เข้าใจได้ว่า "ผู้รับโอนอาจมีสิทธิดีกว่าผู้โอน" ถ้าผู้รับ
 โอนสุจริต ทั้งนี้ เพราะว่าตราสารที่ได้ออนกัน โดยสลักหลังและส่งมอบนั้นอาจจะมีการโอนเปลี่ยน
 มือกันไปหลาย ๆ หอด ซึ่งเจ้าหนี้เดิมกับผู้รับโอนคนต่อ ๆ ไป อาจไม่เคยรู้จักเกี่ยวข้องกันเลย
 ฉะนั้นถ้ายอมให้ลูกหนี้ยกขอดอกสูของเจ้าหนี้เดิมขึ้นต่อสู้ผู้รับโอนโดยสุจริตได้แล้ว ก็จะเป็นการขัด
 ขวางต่อประเพณีทางการค้าที่ต้องการความสะดวกรวดเร็ว ฉะนั้น เมื่อผู้รับโอนได้มาโดยถูกต้อง
 ตามแบบพิธีการโอนแล้ว ย่อมได้สิทธิโดยสมบูรณ์

2. มีข้อสังเกตว่า ผลการโอนหนี้อันพึงต้องชำระตามเขาสั่ง ในมาตรา 312 นี้
 มีลักษณะแตกต่างกับผลการโอนหนี้อันพึงต้องชำระแก่เจ้าหนี้โดยเฉพาะเจาะจง ตามมาตรา 308
 วรรค 2⁽¹⁾ กล่าวคือ การโอนประเภทแรก (มาตรา 312) ถือหลักผู้รับโอนอาจมีสิทธิดีกว่า
 ผู้โอน ตามเหตุผลที่ไต่กล่าวมาแล้ว ส่วนการโอนประเภทที่สอง (มาตรา 308 วรรค 2) ถือ
 หลักผู้รับโอนไม่มีสิทธิดีกว่าผู้โอน ทั้งนี้ก็ด้วยเหตุผลที่ว่าลูกหนี้สามารถยกขอดอกสูของผู้โอน (ที่มี
 ก่อนเวลาได้รับคำบอกกล่าว) ขึ้นต่อสู้ผู้รับโอนได้นั่นเอง

1 สำหรับกรณีตามมาตรา 308 วรรค 1 นั้น ลูกหนี้ถูกปิดปากมิให้ยกขอดอกสู เพราะว่าการโอนนั้นได้
 ยินยอมโดยมิได้อัดเอื้อกับการโอนนั่นเอง

3. อย่างไรก็ตาม มาตรา 312 ได้บัญญัติข้อยกเว้นไว้ กล่าวคือ ลูกหนี้สามารถที่จะยกข้อต่อสู้ปรากฏในตัวตราสาร หรือที่มีขึ้นเป็นธรรมดาสืบจากลักษณะแห่งตราสารขึ้นต่อสู้ผู้รับโอนได้ เช่น ยกข้อต่อสู้ว่าการสลักหลังไม่ถูกต้อง คือ สลักหลังขาดหายไป หรือว่ามีลายมือปลอม หรือว่าตัวเงินไม่สมบูรณ์ ขึ้นต่อสู้ผู้รับโอนได้

มาตรา 313 บทบัญญัติแห่งมาตราก่อนนี้ ทานให้ใช้บังคับตลอดถึงที่
อันพึงต้องชำระแก่ผู้ถอนนควย แล้วแต่กรณี

หน้ันต้องชำระแก่ผู้ถือหรืออีกนัยหนึ่งคือตราสารชนิดที่ใหชำระหนี้แก่ผู้ถอนนั้น จะเป็น
ตราสารชนิดที่ไม่มีการระบุชื่อผู้ที่จะได้รับชำระหนี้ไว้และใครถือตราสารมากก็ต้องชำระหนี้ให้คนนั้น⁽¹⁾
นอกจากนี้การโอนตราสารชนิดนี้ เพียงแต่ส่งมอบก็ใช้ได้ไม่ต้องมีการสลักหลังให้แก่นัก⁽²⁾ และ
ควยเหตุที่ใช้โอนเปลี่ยนมือกัน จนกระทั่งตัวผู้ทรงคนหลังสุดที่ไม่รูถึงขอต่อสูที่มีต่อเจ้าหนี้เดิมได้
มาตรา 313 จึงให้นำบทบัญญัติในมาตรา 312 มาใช้บังคับด้วย ซึ่งก็หมายความว่า ผู้รับโอนโดย
สุจริตอาจมีสิทธิดีกว่าผู้โอนเช่นเดียวกับกรณีตราสารที่พึงต้องชำระตามเขาสั่ง ในมาตรา 312
นั่นเอง ตัวอย่าง คำออกเช็คสั่งจ่ายเงินจากธนาคาร 10,000 บาท ให้แดง กรณีนี้เป็นการ
สั่งจ่ายตามเขาสั่ง (ระบุชื่อ) แต่ถ้าคำออกเช็คสั่งจ่ายเงินแก่ผู้ถือ (ไม่ใครระบุชื่อผู้ที่จะรับเงิน)
เป็นกรณีสั่งให้ธนาคารจ่ายเงินให้แก่ผู้ถือตามมาตรา 313 ซึ่งให้นำบทบัญญัติในมาตรา 312 มา
บังคับใช้ด้วย

-
- 1 แตกต่างกับตราสารที่พึงต้องชำระหนี้ตามเขาสั่งที่ระบุตัวบุคคลลงไปว่าชำระหนี้ให้แก่ผู้ใด
  - 2 แตกต่างกับตราสารที่พึงต้องชำระหนี้ตามเขาสั่ง เมื่อมีการโอน จะต้องมีการสลักหลัง
และส่งมอบตราสารควย

สาระสำคัญที่ควรจดจำในหมวด 4

1. การโอนสิทธิเรียกร้องในหนี้อันพึงต้องชำระโดยเฉพาะเจาะจง หมายถึงการโอนสิทธิเรียกร้องที่ลูกหนี้รู้อยู่เป็นที่แน่นอนว่า จะต้องชำระหนี้ให้แก่ใคร ซึ่งการโอนสิทธิเรียกร้องชนิดนี้จะต้องทำตามแบบในมาตรา 306
2. แบบการโอนสิทธิเรียกร้องโดยเฉพาะเจาะจงคือ
  - 2.1 จะต้องทำเป็นหนังสือระหว่างเจ้าหนี้ผู้โอนกับผู้รับโอน
  - 2.2 เจ้าหนี้ผู้โอนกับผู้รับโอนจะยกเอาการโอนหนี้ขึ้นต่อสู้ลูกหนี้ หรือบุคคลภายนอกได้ต่อเมื่อได้บอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้ หรือ ลูกหนี้ได้ยินยอมด้วยในการโอนนั้น ซึ่งคำบอกกล่าว หรือคำยินยอมเช่นว่านี้ จะต้องทำเป็นหนังสือด้วยมาตรา 306 วรรคแรก
3. ผลเสียที่ไม่ได้บอกกล่าวหรือไม่ได้จัดให้ลูกหนี้ยินยอม
  - 3.1 ถ้าลูกหนี้ทำให้พอใจผู้โอนด้วยการใช้เงิน หรือด้วยประการอื่นก่อนเสียได้รับบอกกล่าว หรือก่อนตกลงการโอนลูกหนี้ก็เป็นอันหลุดพ้น มาตรา 306 วรรคสอง
  - 3.2 ถ้าพิพาทอ้างสิทธิในการโอนต่างราย โอนรายใดได้บอกกล่าวหรือตกลงก่อนโอนรายนั้นมีสิทธิคิดว่าโอนรายอื่น ๆ มาตรา 307
4. ผลการโอนสิทธิเรียกร้อง โดยเฉพาะเจาะจง
  - 4.1 ถ้าลูกหนี้ได้ให้ความยินยอมโดยมิได้อึกเอื้อนลูกหนี้จะยกข้อต่อสู้ที่มีต่อผู้โอนขึ้นต่อสู้ผู้รับโอนหาได้ไม่ มาตรา 308 วรรคแรก
  - 4.2 ถ้าลูกหนี้เป็นแต่ได้รับคำบอกกล่าว ลูกหนี้มีข้อต่อสู้ผู้โอนก่อนเวลาที่ได้รับคำบอก

กล่าวฉันทิ ก็ยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ผู้รับโอนได้ฉันทิ..... มาตรา 308

วรรคสอง

5. การโอนสิทธิเรียกร้องอันพึงชำระตามเช่าส่ง หมายถึงการโอนสิทธิเรียกร้องที่ลูกหนี้ไม่รู้แน่นอนว่า จะชำระให้ใคร จนกว่าเขาจะส่ง ซึ่งการโอนชนิดนี้ จะต้องทำตามแบบใน มาตรา 309
6. แบบการโอนสิทธิเรียกร้องอันพึงชำระตามเช่าส่ง คือ จะยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ลูกหนี้หรือบุคคลภายนอก ต่อเมื่อได้มีการสลักหลังไว้ในตราสาร และตราสารนั้นได้ส่งมอบให้แก่ผู้รับโอนไปค้ำย มาตรา 309
7. ผลของการโอนสิทธิเรียกร้องอันพึงชำระตามเช่าส่ง คือลูกหนี้จะยกข้อต่อสู้ที่มีต่อเจ้าหนี้เดิมขึ้นเป็นข้อต่อสู้ ผู้รับโอน โดยสุจริต หาได้ไม่ เว้นแต่ที่ปรากฏในตัวตราสารนั้นเอง หรือมีขึ้นเป็นธรรมดาสืบจากลักษณะแห่งตราสารนั้น มาตรา 312

ข้อทดสอบในหมวด 4

ข้อ 1 นายคาวเป็นหนี้เงินนายเคื่อนอยู่ 5,000 บาท ต่อมานายเคื่อนทำหนังสือ โอนหนี้รายนี้ให้แก่นายคอง และนายคาวได้ทำหนังสือยินยอมในการโอนหนี้ดังกล่าวให้นายคอง ไว้โดยมิได้อัดอ้อนแต่ประการใด ปรากฏว่า

1. หลังจากที่นายคาวได้ทำหนังสือยินยอมในการโอนหนี้รายนี้ให้แก่ นายคองไปแล้ว นายคาวได้ขายสินค้าเชื่อให้นายเคื่อนไปเป็นเงิน 5,000 บาท
2. ในระหว่างที่นายคาวยังไม่ได้ทำหนังสือยินยอมในการโอนหนี้รายนี้ ให้แก่นายคอง นายคาวได้ผ่อนชำระหนี้ดังกล่าวให้นายเคื่อนไปแล้ว 2,000 บาท

ให้อธิบายว่านายคาวจะยกข้อต่อสู้ตาม (1) และ (2) ขึ้นต่อสู้นายคองได้หรือไม่ เพราะเหตุใด

ข้อ 2 (ก) ในการโอนสิทธิเรียกร้องในหนี้อันพึงต้องชำระแก่เจ้าหนี้คนหนึ่ง โดยเฉพาะเจาะจง ถ้ามีค้ำประกันอสังหาริมทรัพย์ในการโอนต่างรายกัน โอนรายใดจะมีสิทธิดีกว่ากัน

ธงคำตอบ

ข้อ 1 หนี้เงิน 5,000 บาท ที่นายคาวเป็นหนี้นายเคื่อน ตามปัญหาในข้อนี้ เป็นหนี้อันพึงต้องชำระแก่เจ้าหนี้คนหนึ่งโดยเฉพาะเจาะจง การโอนหนี้ระหว่างนายเคื่อนและ นายคาว โดยทำหนังสือโอนหนี้ จึงชอบด้วย ป.พ.พ. มาตรา 306 และเมื่อนายคาวผู้เป็น ลูกหนี้ ได้ทำหนังสือยินยอมในการโอนหนี้ดังกล่าวให้นายคองแล้ว การโอนหนี้ นั้น จึงมีผลผูกพัน นายคาวด้วย ดังนั้น ตาม (1) นายคาวจะยกเอาการขายสินค้าด้วยเงินเชื่อ ซึ่งนายเคื่อน

เป็นหนี้ตนเอง ชำระหนี้เพื่อชดเชยหนี้กับนายควงไม่ได้ เพราะเป็นสิทธิที่เกิดขึ้นภายหลังจากที่นายควงได้ทำหนังสือยินยอมในการโอนหนี้ให้แก่ควงแล้ว นายควงผู้เป็นลูกหนี้จะอ้างสิทธินั้นชำระหนี้กับนายควงผู้รับโอนไม่ได้ (ป.พ.พ. มาตรา 308 วรรค 1)

ตาม (2) ก็เช่นกัน นายควงจะยกเอาการที่ตนได้ผ่อนชำระหนี้ 2,000 บาทแก่นายเคื่อนชำระหนี้กับนายควงผู้รับโอนไม่ได้ ถึงแม้ว่าชำระหนี้ จะเกิดขึ้นก่อนที่นายควงทำหนังสือยินยอมในการโอนหนี้ก็จริง แต่เมื่อนายควงทำหนังสือยินยอมในการโอนหนี้ นายควงมิได้แสดงข้อโต้แย้งหรือสงวนสิทธิในหนี้ไว้ ก็เท่ากับว่าตนได้ยอมรับว่าไม่มีข้อต่อสู้ใดๆ อยู่เลย อีกประการหนึ่ง เมื่อนายควงมีข้อต่อสู้ แต่เมื่อมิได้โต้แย้งหรือสงวนไว้ ก็เท่ากับได้สละข้อต่อสู้เสียแล้ว ดังนั้น นายควงจะยกชำระหนี้ตาม (2) ชำระหนี้กับนายควงไม่ได้

ข้อ 2 (ก) มาตรา 307 บัญญัติว่า "ถ้าพิพาทอ้างสิทธิในการโอนต่างราย โอนรายใดได้บอกกล่าวหรือตกลงกันก่อน โอนรายนั้นมีสิทธิดีกว่าโอนรายอื่น ๆ" ซึ่งในการวินิจฉัยข้อพิพาทระหว่างผู้รับโอนต่างรายกันนั้น มาตรา 307 มิได้ถือเอาการโอนก่อนหรือหลังเป็นหลักในการวินิจฉัย แต่ได้ถือเอาการบอกกล่าวหรือยินยอมในการโอนเป็นหลักวินิจฉัย